

Nu met de mensenrechtenverdediger Lydia uit Kenia!

WIE VERDEDIGT DE MENSENRECHTENVERDEDIGERS?

Tweede versie

Een lesbrief voor 3 en 4 havo/vwo

Scholengroep Nijmegen

AMNESTY
INTERNATIONAL

COLOFON

Auteurs: Emma van de Laar, Harry de Ridder en Lisa van Tiel
Layout en eindredactie: Harry de Ridder

Versie 1: Nu met de mensenrechtenverdediger Placide Ntole uit Congo!
Versie 2: Nu met de mensenrechtenverdediger Lydia uit Kenia!

'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' is bestemd voor leerlingen van 3 en 4 havo/vwo.

Gratis te downloaden via <http://www.amnestynijmegen.nl>

of <http://amnestynijmegen.antenna.nl/index.php/educatie/lesmateriaal>

INHOUD

LEERLINGEN

Werkbladen

Mensenrechten
Vrijheid van meningsuiting
Mensenrechtenverdedigers
Extra kwetsbaar
Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?
Shelter City Nijmegen
De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger
De mensenrechten in Kenia
Landrechten en landroof
Irrigatie leidt tot irritatie

werkblad 1

werkblad 2
werkblad 3
werkblad 4
werkblad 5
werkblad 6
werkblad 8
werkblad 8
werkblad 9
werkblad 9
werkblad 10

Verdieping

Aantekeningen

werkblad 11

werkblad 12

DOCENTEN

Handleiding

Introductie
Opzet
Vier versies
Doelstellingen
Filmmateriaal
Antwoorden op de vragen
Literatuur
Links

handleiding 1

handleiding 2
handleiding 2
handleiding 2
handleiding 3
handleiding 3
handleiding 5
handleiding 7
handleiding 7

WERKBLADEN

**Wie verdedigt de
mensenrechtenverdedigers?**

Mensenrechten

Alle landen van de wereld hebben afgesproken dat iedereen ter wereld, of je nu man of vrouw bent, jong of oud, arm of rijk en ongeacht je huidkleur dezelfde rechten heeft. Deze afspraak is op 10 december 1948 vastgelegd in de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* (UVMR). De rechten opgesomd in de UVMR noemen we de mensenrechten.

Het logo van de UVMR

In dit korte YouTube-filmpje komt een groot aantal van deze mensenrechten aan bod:

Mensenrechten - Ministerie van Buitenlandse Zaken

Opgdracht

1. Welke mensenrechten herken je in het filmpje?
2. Welke mensenrechten ken je nog meer die niet in het filmpje genoemd worden?

Je weet waarschijnlijk ook wel dat niet iedereen zich aan de mensenrechten houdt. We spreken in dat geval over mensenrechtenschendingen. Sommige schendingen kun je makkelijk voorkomen, andere zijn moeilijker op te lossen.

Een mensenrechtenschending die makkelijk te voorkomen is, is marteling. Als de regering van een land een verbod op marteling instelt én er op toeziet dat die wet wordt nageleefd kunnen we marteling uitbannen.

Opgdracht

3. Geef nog een ander voorbeeld van een mensenrechtenschending die makkelijk kan worden voorkomen.
4. Geef een voorbeeld van een mensenrechtenschending die niet zo makkelijk op te lossen is.

Verboden te martelen

Vrijheid van meningsuiting

Een van de belangrijkste mensenrechten is de vrijheid van meningsuiting. Als je niet voor je mening uit kunt komen, kun je je ook niet verzetten tegen mensenrechtenschendingen.

Martin Luther King stelde de discriminatie van mensen met een donkere huidskleur aan de kaak. Zijn enige 'wapen' was de vrijheid van meningsuiting. Mede dankzij zijn beroemde speech 'I have a dream' (voor een gehoor van zo'n miljoen mensen) wist hij voor elkaar te krijgen dat in zijn land nu iedereen voor de wet gelijk is.

In sommige landen moet je erg oppassen wat je doet of zegt. Dat geldt vooral voor mensen met de volgende beroepen:

- Kunstenaar
- Journalist
- Filmmaker
- Vakbondsleider

Demonstratie van de vakbond in België

Een kunstwerk van de Chinese kunstenaar Yue Minjun

5. Geef voor elk van de vier hierboven genoemde beroepsgroepen aan waarom volgens jou deze mensen goed op hun tellen moeten passen.
6. Wat hebben deze vier beroepsgroepen met elkaar gemeen?
7. Noem nog een beroepsgroep -die niet genoemd is- die ook moet oppassen voor wat je zegt of doet.
8. Schrijf op het demonstratiebord van Yue Minjun een eigen tekst waarbij je demonstreert tegen een actuele misstand.

Mensenrechtenverdedigers

9. Schrijf zoveel mogelijk woorden op waar je aan denkt bij het begrip 'mensenrechtenverdediger'.
Heeft zo iemand volgens jullie speciale karaktertrekken en zo ja, welke?

Een mensenrechtenverdediger is geen superman. Wat is die volgens jullie wel?

10. Probeer samen met je buurman of -vrouw een eigen definitie van 'mensenrechtenverdediger' te geven.

Een 'mensenrechtenverdediger' is iemand die

Extra kwetsbaar

Mensenrechtenverdedigers zetten zich, individueel of in een organisatie, vreedzaam in voor het bevorderen van de naleving van mensenrechten. Helaas kunnen zij vaak niet in alle vrijheid hun werk doen. Zeker in tijden van een gewapend conflict of oorlog is opkomen voor de bescherming van burgers het meest nodig. Een mensenrechtenverdediger die schendingen be- gaan door het regeringsleger of door gewapende milities aan de kaak stelt, wordt al snel be- schuldigd van partijdigheid en wordt bedreigd.

Sinds 11 september 2001 zijn in veel landen antiterrorismemaatregelen van kracht. Vaak heeft dit tot gevolg dat het werk van mensenrechtenverdedigers gecriminaliseerd wordt.

Amnesty vraagt ook speciale aandacht voor vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, die vaak onder zwaardere omstandigheden dan mannen werken en daardoor kwetsbaarder zijn. Vaak worden ze door de hen omringende samenleving niet serieus genomen vanwege heersende vooroordelen jegens vrouwen.

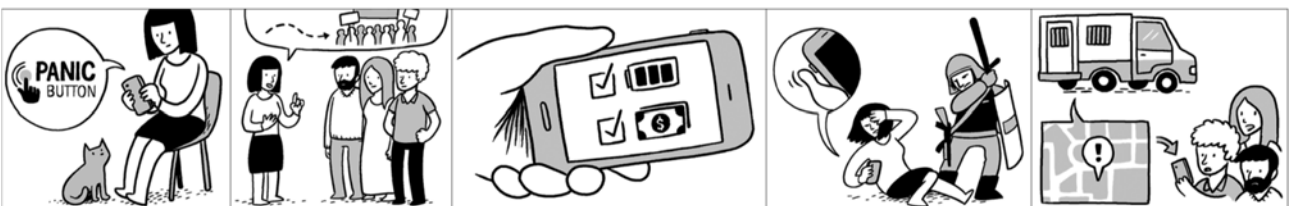

Sommige regeringen zien het werk van mensenrechtenorganisaties van vrouwen als onbelang- rijk en niet wettelijk.

Vrouwelijke mensenrechtenverdedigers lopen een groter risico vanwege hun sekse bedreigd te worden en slachtoffer te worden van seksuele intimidaties en verkrachtingen.

Amnesty lanceerde in 2014 een speciale app waarmee mensenrechtenverdedigers, die het risi- co lopen te worden ontvoerd, aangevallen of gemarteld, alarm kunnen slaan. De Panic Button- app is een stil alarm en kan geactiveerd worden in het geval van nood.

Door een druk op de button worden mede-activisten gewaarschuwd dat een collega in gevaar is. Hierdoor kan er sneller hulp worden ingeschakeld. In de eerste uren na een arrestatie kan het netwerk van de mensenrechtenverdediger snel in actie komen voor de vrijlating van hun collega. Zo kunnen ze het politiebureau overstelpen met telefoontjes, een protest organiseren of advocaten en organisaties zoals Amnesty waarschuwen.

11. Wat bedoelen we met 'mensenrechtenverdedigers worden gecriminaliseerd'?
12. Hoe de Panic Button-app werkt, wordt ondermeer uitgelegd aan de hand van bovenstaande tekeningen. Wat daaraan nog ontbreekt is een Nederlandstalige uitleg. Schrijf die samen met je buurman of -vrouw bij de vijf stappen.

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensenrechtenverdedigers komen op voor de rechten van anderen. Daardoor komen zij vaak in gevaar. Zij hebben zelf ook bescherming nodig.

13. Wie zouden volgens jou moeten opkomen voor mensenrechtenverdedigers? Licht je antwoord toe.

Er zijn verschillende internationale instanties die opkomen voor de rechten van de mensenrechtenverdedigers. De twee belangrijkste zijn de Verenigde Naties en de Europese Unie.

Verenigde Naties

In 1999 hebben de VN de *Verklaring aangaande de mensenrechtenverdedigers** aangenomen. De officiële naam van de verklaring* laat al zien dat iedereen een verplichting heeft om mensenrechtenverdedigers te beschermen.

In artikel 12 van de verklaring is er speciale aandacht voor de verplichtingen van de staten:

Artikel 12

1. Een ieder heeft het recht om individueel en in samenwerking met anderen deel te nemen aan vreedzame activiteiten tegen de schendingen van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden.
2. **De Staat neemt alle nodige maatregelen** om de bescherming door de bevoegde autoriteiten van iedereen, individueel en in samenwerking met anderen te verzekeren, tegen elke vorm van geweld, bedreigingen, represailles, discriminatie, druk of een andere willekeurige actie ten gevolge van zijn of haar rechtmatige uitoefening van de rechten waarnaar in de huidige verklaring wordt verwezen.
3. In dit verband heeft iedereen het recht, individueel en in samenwerking met anderen, om effectief te worden beschermd **krachtens de nationale wetgeving** met vreedzame middelen en handelingen, toerekenbaar aan lidstaten die leiden tot schendingen van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede gewelddaden gepleegd door groepen of individuen die het genot van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden aantasten.

* Officieel: *Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms*

Europese Unie

In 2004 nam de EU de *Richtlijnen voor de Bescherming van Mensenrechtenverdedigers* aan. Ambassades van de lidstaten en EU-missies moeten bescherming bieden aan mensenrechtenverdedigers door contacten, bezoeken, processen te observeren en waar nodig in te grijpen bij regeringen. Ze moeten ook helpen te garanderen dat de verdedigers vrije toegang hebben tot (buitenlandse) financiële donors.

14. De VN-Verklaring en de EU-Richtlijnen (de namen zeggen het al) hebben één groot nadeel. Welke zou dat kunnen zijn? Wat kunnen de VN en de EU doen om de bescherming van mensenrechtenverdedigers nog meer te versterken?

Naast staten kunnen ook particuliere organisaties hulp bieden aan mensenrechtenverdedigers. We noemen er enkele, maar er zijn er meer!

Amnesty International

Een van de kerntaken van Amnesty International is het beschermen van mensenrechtenverdedigers. Amnesty doet dat door middel van acties, publiciteit, het regelen van bezoeken en contacten, opleiding en training, lobby en soms financiële ondersteuning.

Door mee te doen aan acties en bijvoorbeeld brieven te schrijven kun je ook zelf meehelpen bij het opkomen voor mensenrechtenverdedigers.

#Idefund

#Idefund (= Ik verdedig) is een initiatief van de delegatie van de EU in de VN. *#Idefund* heeft als doel solidariteit te tonen met mensenrechtenverdedigers en zo hun toewijding en werk voor de mensenrechten van mensen van over de hele wereld te bevorderen. Misschien heb je deze actie op een van de sociale media en in het bijzonder op facebook voorbij zien komen (<https://www.facebook.com/idefund>). Via de sociale media kun je zelf het initiatief steunen.

Justice and Peace

Deze Nederlandse organisatie richt zich op het beschermen en trainen van mensenrechtenverdedigers. *Justice and Peace* heeft verschillende projecten in het leven geroepen die het werk van mensenrechtenverdedigers makkelijker maakt.

Justice and Peace Netherlands

- *The Hague Training Course* verzorgt trainingen over digitale veiligheidsmechanismes en beleidsbeïnvloeding.
- *Connet2Protect* brengt mensenrechtenverdedigers in contact met parlementsleden, advocaten en journalisten.
- *Temporary Relocation* brengt mensenrechtenverdedigers in Afrika en Azië tijdelijk elders in deze werelddelen onder.
- *Shelter City* is een Europees project. Daarover kun je op de volgende pagina meer lezen.

15. Naast wettelijke maatregelen -bijvoorbeeld door te verwijzen naar antiterrorismewetten- wordt in het filmpje nog een andere manier genoemd om het werk van mensenrechtenverdedigers lastig te maken. Welke is dat?
16. Welke vier manieren om een mensenrechtenverdediger te bedreigen worden er in het filmpje genoemd?

Shelter City Nijmegen

In het filmpje van Justice and Peace heb je kunnen zien dat mensenrechtenverdedigers mond-dood gemaakt, gearresteerd en gemarteld worden en soms zelfs verdwijnen. Als hun situatie het toelaat, kunnen ze veel baat hebben bij tijdelijke opvang. In heel Europa zijn er zogenaamde Shelter Cities opgericht, een initiatief van het Europees Parlement.

Hoe werkt Shelter City?

Shelter City is begonnen met het werven van steden in Europa. In Nederland zijn (of worden binnenkort) de Shelter Cities: Amsterdam, Den Haag, Groningen, Maastricht, Middelburg, Nijmegen en Utrecht. Na Den Haag en Middelburg was Nijmegen de derde Shelter City.

De volgende stap is de keuze van de mensenrechtenverdedigers. Die worden gekozen door een selectiecommissie, bestaand uit vertegenwoordigers van Justice and Peace, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam, Hivos en Free Press Unlimited.

Elke Shelter City geeft een mensenrechtenverdediger gedurende drie maanden een veilige plek. In die drie maanden kunnen ze op adem komen om met nieuwe energie terug te gaan.

Het is de bedoeling dat de mensenrechtenverdediger versterkt teruggaat, met een groter netwerk en met meer kennis om zijn of haar werk beter te kunnen doen. De mensenrechtenverdediger kan -als daar behoefte aan is- een opleiding of een cursus volgen. En er wordt voor hem of haar een ontmoeting georganiseerd met politici uit Den Haag of Brussel.

Het is ook de bedoeling dat er een wisselwerking ontstaat tussen de mensenrechtenverdediger en de burgers uit hun stad. Hij of zij wordt betrokken bij evenementen in Nijmegen (zoals de Music Meeting, de Vierdaagse en Zomerfeesten). De mensenrechtenverdediger op zijn/haar beurt kan tijdens een lezing of debat over de mensenrechten in zijn/haar land vertellen.

De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger

Lydia is voorzitter van de Mwea Stichting (Mwea is een gewest in Kenia). Lydia werkt samen met de lokale gemeenschappen in Mwea over grondkwesties. Ze strijdt voor betere rechten van degenen die de grond bewerken en voor een eerlijkere verdeling van het beschikbare irrigatiewater. Daarbij komt ze regelmatig in botsing met verschillende regeringsinstanties die geen rekening houden met de belangen van de lokale bevolking en zelfs tegenwerken.

Daarnaast maakt zij, als een fervente strijdster voor de democratie in Kenia, deel uit van de Elections Observation Group (ELOG) die tijdens de laatste verkiezingen toezag op een eerlijk verloop in de verkiezingsbureaus.

Lydia is omwille van haar werk meermaals met de dood bedreigd en ze heeft omwille van haar veiligheid tijdelijk moeten onderduiken.

17. Shelter City heeft niet alleen maar positieve effecten. Welk nadeel of nadelen zou je kunnen bedenken bij het Shelter City-project?
18. Verplaats je in de situatie van Lydia. Met welke praktische zaken heeft een mensenrechtenverdediger die in Nijmegen verblijft te maken?

De mensenrechten in Kenia

Mensenrechtenschendingen zijn in Kenia helaas nog aan de orde van de dag. Human Rights Watch rapporteert in 2015 verschillende gevallen van mensenrechtenschendingen. Hieronder waren buitengerechtelijke executies, willekeurige arrestaties en martelpraktijken. Ondanks tal van bewijzen voor deze mensenrechtenschendingen grijpt de overheid voorsnog niet in.

De president van Kenia, Uhuru Kenyatta, is ook geen lieverdje. Het Internationaal Strafhof in Den Haag probeerde Kenyatta te vervolgen wegens zijn betrokkenheid bij geweld rond de presidentsverkiezingen van 2007 (waarbij meer dan duizend mensen om het leven kwamen). De aanklacht is uiteindelijk ingetrokken door het Strafhof vanwege gebrek aan medewerking van de Keniaanse

overheid.

Opdracht

19. Wat zijn belangrijke verschillen in het werk van een mensenrechtenverdediger in Europa en in Kenia? Licht je antwoord toe.

Landrechten en landroof

Gebrek aan landrechten is een probleem in veel landen in Afrika. De staat is vaak eigenaar van het land en kan bepalen wat er mee gebeurt. Dit betekent dat de overheid de grond kan verkopen aan investeerders, zonder rekening te houden met de rechten van de lokale bevolking die de grond gebruikt en vaak al generaties lang bezit. Omdat de bevolking niet over eigendomsbewijzen beschikt, kunnen zij daar niks tegen doen. Met name door de grote toename van wereldvraag naar voedsel, water, energie en grondstoffen worden grote stukken land door overheden aan westerse bedrijven verhandeld.

Vrouwen worden vaak het zwaarst getroffen door deze landroof. Toegang tot land wordt meestal geregeld door mannelijke familieleden en nationale wetgeving heeft soms discriminerende bepalingen met betrekking tot eigendomsrechten voor vrouwen. Ter illustratie: vrouwen zijn verantwoordelijk voor 80 procent van de voedselproductie in Afrika, terwijl zij slechts 2 procent van het land bezitten.

Kenia is een van de landen waar deze problemen spelen, omdat veel delen van het land officieel geregistreerd zijn als staats eigendom. Het filmpje hieronder legt de landroof verder uit:

Opdracht

Landroof

20. In het filmpje wordt verteld dat in veel gebieden waar landroof plaatsvindt hon-

Irrigatie leidt tot irritatie

De landbouwgronden van Kenia horen tot de beste van de wereld. Op de meeste plekken valt er voldoende regen, alleen is het beschikbare water ongelijk verdeeld. Op de ene plek valt er jaarlijks 3000 mm. neerslag (drie tot vier keer zoveel als in Nederland), op een andere plek valt er maar 250 mm. per jaar. Al vierhonderd jaar lang probeert Kenia het beschikbare water beter te verdelen. Na de onafhankelijkheid richtte de regering de National Irrigation Board (NIB) -het Nationale Irrigatie Bestuur- op, met als doel: "te voorzien in de ontwikkeling, de beheersing en de verbetering van irrigatie, voor alle doeleinden die daaraan verbonden zijn".

Het NIB heeft zeven nationale irrigatieschema's opgesteld die in handen zijn gelegd van zogeheten irrigatiemanagers. Eén van deze irrigatieschema's is het Mwea-schema.

Het NIB is weliswaar na de onafhankelijkheid opgericht, maar veel wetten waarop het NIB zich baseert stammen nog uit de koloniale tijd. Deze wetten waren gunstig voor de Engelse kolonisten, maar niet voor de Keniaanse bevolking.

De kolonisten bepaalden dat er in Mwea rijst moest worden geteeld. Die verplichting is door de NIB overgenomen. Tot op heden staan de irrigatiemanagers niet toe dat er iets anders dan rijst wordt geteeld.

De Mwea Stichting is niet blij met die oude irrigatieschema's. Maar er is meer mis dan alleen het verbod op het telen van andere gewassen dan rijst. De misstanden zijn zo groot dat de Mwea Stichting spreekt over 'mensonterende wetten'.

Hoe dat zit, kun je zien in het fragment van het filmpje dat de stichting heeft laten produceren:

Landrechten in Kenia (fragment, Engelstalig)

De roep om hervormingen van de Mwea Stichting stuit op zoveel weerstand dat diverse leden van de Mwea Stichting met de dood zijn bedreigd, onder wie de voorzitter, de vice-voorzitter, de penningmeester en hun advocaat.

22. De film van Mwea Stichting heeft als motto: 'Koloniaal verleden als heden'. Leg in je eigen woorden uit wat de Mwea Stichting daarmee zou bedoelen.
23. Als er maar één gewas mag worden geteeld, levert dat risico's op. Welke zou dat kunnen zijn?
24. Welke tak van landbouw is -naast het verbod op telen van alle gewassen behalve rijst- ook verboden door de irrigatiemanagers in Mwea?
25. Waarom kan een Mwea-boer geen lening bij een bank aanvragen?
26. Noem minstens drie maatregelen die de irrigatiemanagers hebben ingesteld die tot grote onrust onder de inwoners van Mwea hebben geleid.
27. De groep die Victor, de vice-voorzitter van Mwea Stichting, bedreigde gebruikte een cynische naam. Welke naam was dat?

Verdieping

Ter voorbereiding op een gesprek met de mensenrechtenverdediger Lydia hebben we een aantal vragen bedacht die jullie haar kunnen stellen. Uiteraard kunnen jullie ook zelf vragen bedenken om het gesprek op gang te brengen. Wat zouden jullie willen weten?

- * Tegen welke schendingen van mensenrechten strijdt zij?
- * Waarom vinden deze schendingen plaats en wat kan zij er zelf tegen doen?
- * Welke successen heeft zij in haar werk bereikt?
- * Zij is bedreigd omwille van het tegengaan van schendingen. Hoe beïnvloedt dat haar werk? Is zij niet bang?
- * Hoe ziet zij de toekomst van Kenia?

Aantekeningen

HANDLEIDING

**Wie verdedigt de
mensenrechtenverdedigers?**

Introductie

Het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' is ontwikkeld door de Scholengroep van Amnesty Nijmegen i.s.m. Shelter City Nijmegen.

Shelter City is een landelijk initiatief van Justice & Peace in samenwerking met Nederlandse steden en het ministerie van Buitenlandse Zaken om mensenrechtenverdedigers te beschermen, n.a.v. een motie van het Europees parlement. Het gaat om mensenrechtenverdedigers die met gevaar voor eigen leven mensenrechtenschendingen bestrijden en die voor een korte periode in Europese steden worden opgevangen.

Shelter City Nijmegen is een samenwerkingsverband van verschillende Nijmeegse organisaties, waaronder Amnesty Nijmegen, de Radboud Universiteit, de gemeente Nijmegen en Driestroom. De coördinatie ligt bij Qader Shafiq van Driestroom, qadershafiq@driestroom.nl.

Tussen 2015 en 2017 komen er vier mensenrechtenverdedigers naar Nijmegen. De tweede is Lydia* uit Kenia, die van 24 september tot 18 december 2015 te gast is.

* Omwille van haar veiligheid kunnen we haar achternaam niet bekend maken.

Opzet

Het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' vraagt twee lessen van 50 minuten.

Les 1: werkbladen 1-5

Les 2: werkbladen 6-10

Het lespakket kan zelfstandig door de docent worden gebruikt of door gastlessen van Amnesty Nijmegen. Voor gastlessen kunt u contact opnemen met de contactpersoon van de Scholengroep: Harry de Ridder, amnestynijmegen@gmail.com.

Zolang zij nog in Nijmegen is, kunt u als vervolg op het lespakket ook de mensenrechtenverdediger Lydia haar eigen verhaal laten vertellen. Daarvoor kunt u ook contact opnemen met Harry de Ridder, amnestynijmegen@gmail.com.

Als voorbereiding op een eventueel gesprek hebben wij enkele vragen uitgeschreven en de leerlingen vragen om vóór haar komst al een aantal vragen te bedenken:

Voorbereiding op het gesprek: werkbladen 11-12

Vier versies

In 2015–2017 zullen we vier verschillende versies van het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' uitbrengen. Elke versie is gekoppeld aan het persoonlijk verhaal en de achtergronden van de mensenrechtenverdediger die naar Nijmegen komt. De eerste anderhalve les van het lespakket zal niet veranderen, de halve les over de mensenrechtenverdediger zal elke keer worden aangepast. Zodra bekend is wie de mensenrechtenverdediger van dat moment is, zullen we de volgende versie van het lespakket uitbrengen.

Algemeen verhaal Les 1 en de eerste helft van les 2 (werkbladen 1-8)

Mensenrechtenverdediger Tweede helft van les 2 (werkbladen 8-12)

Doelstellingen

- De leerling maakt kennis met de mensenrechten en mensenrechtenschendingen.
 - De leerling weet dat het mensenrecht 'Vrijheid van meningsuiting' gekoppeld is aan het verzet tegen mensenrechtenschendingen.
 - De leerlingen weten dat mensen met bepaalde beroepen meer op hun tellen moeten passen dan anderen.
 - De leerling kan een eigen definitie van mensenrechtenverdedigers verwoorden.
 - De leerling weet dat mensenrechtenverdedigers kwetsbaar zijn en weten waarom vrouwelijke mensenrechtenverdedigers nog grotere risico's lopen dan hun mannelijke collega's.
 - De leerling kan aangeven wie opkomen voor de rechten van mensenrechtenverdedigers en kan een aantal internationale instanties en particuliere organisaties bij naam noemen die zich voor hun rechten inzetten.
 - De leerling kent Shelter City.
 - De leerling weet hoe de keuze van de mensenrechtenverdedigers die naar een van de Shelter Cities in Nederland komen tot stand komt.
 - De leerling kent de mensenrechtenverdediger Lydia en haar achtergrond.
 - De leerling kan enkele mensenrechtenschendingen in Kenia noemen en weet waarom deze schendingen daar voorkomen.
- De leerling gaat in gesprek met de mensenrechtenverdediger Lydia.

Filmmateriaal

In het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' worden vier filmpjes getoond:

YouTube-filmpjes:

- * Mensenrechten van Ministerie van Buitenlandse Zaken (2.22 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=5eRCogmiGfA>
- * Justice and Peace Netherlands (3.02 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=IK1jAIJOAcM>
- * Landroof (1.54 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=GGoe5YaWIhk>
- * Land Rights in Kenya (van 02.15 - 09.38 = 07.23 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=NszUOysf0HE>

MP4-filmpjes:

- * Mensenrechten van Ministerie van Buitenlandse Zaken (2.22 min.)
<http://amnestynijmegen.antenna.nl/download/Mensenrechten-BuZa.mp4>
- * Justice and Peace Netherlands (3.02 min.)
<http://amnestynijmegen.antenna.nl/download/justice-and-peace-netherlands.mp4>
- * Landroof (1.54 min.)
<http://amnestynijmegen.antenna.nl/download/Landroof.mp4>
- * Land Rights in Kenya (07.20 min.)
<http://amnestynijmegen.antenna.nl/download/LandRightsinKenya.mp4>

Het vierde filmpje is alleen in het Engels beschikbaar. Wij hebben de teksten in het Nederlands vertaald:

Landrechten in Kenia

Na onafhankelijkheid, werd verwacht dat deze onmenselijke levensstandaarden en wetten zouden veranderen.

Helaas bestaan sommige van deze mensonterende wetten over irrigatiesystemen nog steeds.

Lydia: Het gaat om een wet van het parlement die tijdens koloniale tijden ingesteld is. Het ontzegt vrouwen het recht om land te bezitten, discrimineert kinderen in de zin dat ze van het terrein af moeten als ze twee jaar zijn, het ontzegt mensen het recht op een adequate woning, want ze kunnen alleen in semi-permanente huizen leven. Het geeft teveel macht aan de irrigatiemanagers.

Victor: Je kunt geen permanent huis bouwen zonder de toestemming van de manager. Je kunt het terrein niet verlaten zonder toestemming van de manager voor een periode langer dan 30 dagen.

Lydia: Mensen hebben geen kans om adequaat gebruik van hun land uit te oefenen, want de wet verbiedt het groeien van bepaalde gewassen.

Victor: Je kunt nooit andere gewassen planten dan rijst. Je kunt nooit levend vee houden, zoals koeien, geiten en ander vee, inclusief honden en huisdieren.

Lydia: De boeren in Mwea lijden onder armoede, ondervoeding, honger en allerlei ziektes, zoals malaria en cholera die via water overgedragen worden.

Victor: We hebben ook successiezaken. Er is een regeling die zegt dat het mandaat niet bij de familieleden ligt, de definitieve beslissing over successie en overerving ligt bij de manager. De manager kan zeggen: 'nee, jullie gaan dit niet erven.'

Nduta: Ik denk dat het probleem met Mwea-boeren terug te voeren is naar de koloniale tijd. Toen het terrein opgezet werd, werd het opgezet om rijst te telen dat eindigde als eigendom van de overheid. Het was een soort slavernij. Als je op een terrein werkt, heb je geen eigendom over dat land. Je hebt geen eigendomsrechten en als je iets produceert gaat het meeste naar de overheid. Wat er over blijft is net genoeg om zelf van te kunnen eten. Bovendien krijg je geen salaris, dus het is gelijk aan vorm van slavernij.

Victor: Om een voorbeeld te nemen, de eigenaar van deze boerderij hier. Hij is eigenaar van de boerderij en is hier al meer dan 50 jaar. Toch heeft hij geen document waarmee hij kan aantonen dat hij eigenaar van het land is. Dus deze persoon kan dit land niet gebruiken om iets mee te financieren.

Lydia: Dat is de wet waar we met de Mwea Stichting tegen opkomen.

Een boer: Mwea-boeren zijn jullie daar? Wij willen gerechtigheid. Zij komen hier en innen waterheffing en nemen onze rijst mee zonder fatsoenlijke afvalverwerking. Onze advocaat... Als je hier kijkt, kun je mensen zien die vies water gebruiken. Wat er gebeurt is dat we onze rijst verbouwen, en vervolgens al het geld mee nemen naar de dokter.

De advocaat Herbert: De plannen van de Mwea Stichting kwamen bij ons terecht in 2012. Ze zeggen dat ze eigendomsrechten willen voor het land. Om dat mogelijk te maken voor de boeren moet de wet veranderd worden. Daarom zijn we naar de rechtbank gegaan om de irrigatieregels aan te vechten. Ons belangrijkste punt is om de irrigatieregels zoals vastgelegd in de irrigatiewet als schending van constitutionele rechten te laten verklaren.

Na het indienen van de petitie bij de rechtbank zijn bedreigingen en intimidaties verergerd, waardoor sommige leden gedwongen zijn om te vluchten voor hun veiligheid.

Lydia: Wij hebben veel weerstand gekregen van de regering, vooral omdat het Nationaal Irrigatie Bestuur, het orgaan dat belast is met irrigatieregelingen in Kenia, niet wil dat er iets verandert.

Victor: Dit is de tweede keer dat ik weg ben. Ik herinner me dat meteen nadat de petitie in juli vorig jaar ingediend was, ons de grond te warm onder de voeten werd. Toen moest ik wegblijven in oktober, november en december. Daarna werd het weer wat rustiger, tot twee maanden geleden toen de petitie weer opleefde in de rechtbank.

Lydia: De nationale irrigatie manager heeft mij gebeld en bedreigd met al het mogelijke om ervoor te zorgen dat wij het bestuur niet destabiliseren. De vicevoorzitter heeft mij ook benaderd en gezegd, jij zal gedood worden. Dit is niet slechts een bedreiging. Wij hebben het materiaal en zijn bekwaam om dat te doen.

Victor: Mensen hebben op vreemde tijden anonieme telefoontjes gepleegd, vol met dreigingen. Ze kwamen en hebben kippenhokken kapot gemaakt en kippen gestolen. Het is zelfs tot het punt gekomen dat ze dreigbriefjes achterlieten. De briefjes eisten terugtrekking van de petitie bij de rechtbank. Als dat niet zou gebeuren, dan riskeer je de dood. Het was ondertekend door mensen die zichzelf 'the advocates of human wrong' (de advocaten van mensenonrechten) noemen.

Lydia: Mijn hele familiehuis is ooit in brand gestoken. Persoonlijk ben ik recent ontvoerd. Dat was heel erg.

Mensenrechten

De les begint met te kijken wat mensenrechten en mensenrechtenschendingen zijn.

1. Iedereen is gelijkwaardig, iedereen heeft dezelfde rechten, iedereen heeft het recht om zich te ontwikkelen in een goede levensstandaard, iedereen heeft het recht om te leven in vrijheid en veiligheid, iedereen heeft recht op voldoende eten en water, er is een verbod op de inzet van kindsoldaten, niemand mag zomaar worden opgepakt zonder dat de familie weet waar die persoon gebleven is (verbod op verdwijningen), iedereen heeft recht op leven, iedereen heeft het recht op vrije meningsuiting, martelen is verboden, iedereen heeft het recht om te geloven, iedereen heeft het recht om te samenleven met wie hij wil, iedereen heeft gelijke rechten.
2. -
3. Bijvoorbeeld: verbod op slavernij, verbod op de inzet van kindsoldaten.
4. Sommige economische, sociale en culturele rechten zijn minder makkelijk te realiseren, denk maar aan: het recht op arbeid. Elke maatschappij kent echter werkloosheid.

Vrijheid van meningsuiting

In dit lesonderdeel gaan we dieper in op het mensenrecht 'Vrijheid van meningsuiting', een voorwaarde om je te kunnen verzetten tegen mensenrechtenschendingen (van anderen).

5. Kunstenaar: als je kunst toont die de overheid aan de kaak stelt of belachelijk maakt, loop je de kans te worden opgepakt.
Journalist: hij kan corruptie of misstanden met woorden aan de kaak stellen en dan loop je de kans te worden opgepakt.
Filmmaker: idem als bij journalist, maar niet met woorden maar met beelden.
Een filmmaker kan ook de overheid belachelijk maken.
Vakbondsleider: hij komt op voor de rechten van de arbeiders en gaan in tegen de wensen van werkgevers.
6. Ze komen niet alleen voor hun eigen mening op, maar ook voor de rechten van anderen.
7. Een schrijver, blogger, cartoonist, cabaretier.
8. -

Mensenrechtenverdedigers

We kijken naar een eigen definitie van mensenrechtenverdedigers en hun karaktertrekken.

9. Naar de mening van de leerlingen. Een mensenrechtenverdediger is geen superman, maar wel iemand die voor de rechten van anderen durft op te komen. Daarbij is enige moed wel voor nodig, of in ieder geval iemand die over zijn angst durft heen te stappen.
10. Bijvoorbeeld: Een mensenrechtenverdediger is iemand die opkomt voor de rechten van anderen (in een situatie waarin hij zelf actief is en waar de mensenrechten geschonden worden; iemand van Amnesty die zich inzet voor de mensenrechten in het veilige Nijmegen noemen we géén mensenrechtenverdediger). Daarbij gebruikt de activist géén geweld.

Extra kwetsbaar

Mensenrechtenverdedigers lopen grote risico's, met name de vrouwen. De app van Amnesty kan hen daarbij helpen.

11. Het werk van mensenrechtenverdedigers wordt strafbaar gemaakt om hen zo monddood te maken.
12. Stap 1: Installeer in een rustige situatie de Panic Button-app.
Stap 2: Bedenk wie allemaal geïnformeerd moeten worden als er actie moet worden genomen.
Stap 3: Check dat je mobiel aan staat, voldoende opgeladen is en voldoende krediet heeft (voor een prepaid of abonnement).
Stap 4: Druk op de knop van de app als je in een noodsituatie terechtkomt.
Stap 5: Je netwerk krijgt een SMS en een verwijzing naar waar je bent te vinden zodat de mensen uit je netwerk je snel kunnen helpen.

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensen die opkomen voor de rechten van anderen lopen zelf ook gevaar en hebben zelf ook bescherming nodig.

13. Volgens de verklaring eigenlijk iedereen: individuen, groepen, organisaties en officiële instanties.
14. Beide zijn geen verdragen met rechtskracht, maar verklaringen en niet meer dan plechtige beloften. Als de VN en de EU die bescherming zouden vastleggen in een verdrag, kunnen we de overtreders aanpakken met de wet of het verdrag in handen.
15. Smaad (het opzettelijk aantasten van iemands eer of goede naam) met als doel ervoor te zorgen dat de mensenrechtenverdediger niet geloofd of vertrouwd wordt.
16. 1) fysiek (fysieke intimidatie of directe bedreigingen).
2) online (digitale surveillance en online bedreigingen).
3) familie (fysieke intimidatie of directe bedreigingen van familieleden).
4) mobiel (surveillance van mobiele telefoons en bedreigingen via sms).

Shelter City Nijmegen / De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger

In dit lesonderdeel gaan we dieper in op het hoe en waarom van het project Shelter City en welke mensenrechtenverdediger naar Nijmegen is gekomen.

17. Dat zou kunnen zijn: de mensenrechtenverdediger wil niet meer teruggaan of de situatie in zijn herkomstland is in die drie maanden zo zeer verslechterd dat hij niet meer terug kan. Het kan uiteraard ook op persoonlijk vlak liggen: bijvoorbeeld die persoon heeft een relatie gekregen met iemand uit de stad waar hij tijdelijk komt te wonen.
18. Je kunt denken aan zaken als: een plek om te wonen, een plek om te werken of cursus te volgen, het gebruik van een computer, telefonie, ov-chipkaart, een budget voor haar kosten, maar ook: mensen om haar heen die haar begeleiden en helpen.

Mensenrechten in Kenia

Mensenrechtenschendingen zijn in Kenia aan de orde van de dag. De overheid doet niets om de schuldigen aan te pakken. De president zelf wordt van schendingen verdacht.

19. De Keniaanse overheid doet niets met signalen van buitenaf. Als mensenrechtenverdediger hoef je niet op hulp van de overheid te rekenen als je mensenrechtenschendingen waarneemt. Daarnaast maakt de overheid in Kenia zich ook schuldig aan schendingen. Je krijgt niet alleen geen hulp van de overheid, maar opkomen voor mensenrechten kan zelfs gevaarlijk voor je zijn.

Landrechten en landroof

In veel staten, ook in Kenia, bezit de regering de meeste grond. De overheid doet er vaak mee wat ze wil, zonder rekening te houden met de lokale bevolking.

20. Tweederde van de aankopen van landbouwgrond door buitenlandse investeerders vindt plaats in landen met een ernstig hongerprobleem. 68% van die investeerders exporteert bijna alles van wat op hun land groeit. Hierdoor doen landaankopen de honger toenemen, ook al kweken we meer voedsel.
21. Momenteel worden vele grote landaankopen gefinancierd door de Wereldbank. Die kan ook mee bepalen hoe land wordt verhandeld, en zo een voorbeeld stellen voor investeerders. De Wereldbank kan bijdragen aan de oplossing door landroof te stoppen. Jij kan helpen door de Wereldbank op te roepen om te stoppen met grote landaankopen en betere manieren te vinden.

Irrigatie leidt tot irritatie

Irrigatie is in handen van managers van de regeringsinstantie NIB. Zij staan alleen maar de teelt van rijst toe. De lokale bevolking wil onder leiding van de Mwea Stichting hervormingen.

22. Met dit motto geeft de Mwea Stichting aan dat er sinds de koloniale tijd niets veranderd is. De onafhankelijkheid heeft geen verbeteringen teweeggebracht.
23. Als er een ziekte onder de rijst ontstaat of als de oogst mislukt, hebben de boeren geen opbrengsten en niets te eten.
24. Veeteelt.
25. Voor een lening moet een boer kunnen laten zien dat de boerderij zijn eigendom is en boeren hebben geen documenten om dat aan te tonen. De bank heeft dan ook geen onderpand voor een lening.
26. Je mag geen vast huis bouwen zonder toestemming van de manager; je mag niet langer dan een maand weg van huis zonder toestemming van manager; je mag alleen rijst telen; je mag niet aan veeteelt doen; je mag alleen wat erven met toestemming van de manager; de manager zorgt niet voor goede afvalverwerking waardoor mensen ziek worden; ze worden bedreigd door de manager.
27. De advocaten van mensenrechten (the advocates of human wrong).

Literatuur

Mwea Foundation

- <https://www.frontlinedefenders.org/taxonomy/term/14399>

Mensenrechten in Kenia

- <https://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/kenya>

Landrechten, landrechten van vrouwen, Nederlands beleid en internationale richtlijnen

- <http://www.viceversaonline.nl/2015/09/land-betekent-leven/>

Landrechten van vrouwen

- <http://www.actionaid.org/nl/test-nederland/wat-doen-we/landrechten-voor-vrouwen>

Landrechten in Kenia:

- <http://www.oneworld.nl/groen/biobrandstof-niet-te-vreten>
- <http://www.justiceandpeace.nl/nieuws/ingewikkelde-landrechten-in-kenia-doen-conflicten-oplaaien>
- <http://www.volkskrant.nl/archief/kenia-verweert-zich-tegen-landroof~a3336240/>

Links

- http://www2.nijmegen.nl/mmbase/attachments/1549721/Shelter_City_Nijmegen_Initiatiefvoorstel_februari_2014.pdf
- <http://www.justiceandpeace.nl/mensenrechtenverdedigers-en-veiligheid/shelter-city>
- <http://www.driestroom.nl/Sheltercity.aspx>
- <http://www.amnestynijmegen.nl>

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Een lespakket voor leerlingen van 3 en 4 havo/vwo

Ontwikkeld door Scholengroep Amnesty Nijmegen en Shelter City Nijmegen

Scholengroep Nijmegen

AMNESTY
INTERNATIONAL

